

Święta Trójca

Category : PARAFIA

Published by [Admin](#) on 2007-09-01



IKONA ŚWIĄTEJ TRÓJCY

1. Opracowanie Orthodox World - "Ikonomia Trójcy Świętej" [[czytaj więcej](#)]
2. Paula Evdokimova - "Sztuka ikony. Teologia Piękna" [[czytaj więcej](#)]
3. Więcej ikon przedstawiających wizerunek Trójcy Świętej [[przełącz...](#)]

Spotkanie Abrahama z trzema aniołami od dawna było w...tkiem sztuki religijnej. Jednym z najstarszych wyobrażeń, tego wydarzenia jest mozaikowe panno z połowy VI wieku w świątyni San Vitale w Rawennie.

Trzej aniołowie, w oczekiwaniu na uświetnie ciasno siedzą... za stołem pod dachem Mamre. Prowadzą... rozmowę, o czym świadczy charakterystyczne gesty rąk. Ich głowy są... otoczone nimbusami. Kim są... ci troje? Przecież w Biblii jest powiedziane, że Abrahamowi zjawił się Bóg. Do którego z nich ze słowem "Panie" zwrócił się Abraham?

Interpretacja pojawienia się trzech obcych Abrahamowi to jeden z najtrudniejszych problemów. U podstaw nauki chrześcijańskiej leży dogmat o trójosobowości Boga: Bóg istnieje w trzech postaciach - Bóg-Ojciec, Bóg-Syn i Bóg-Duch Święty. Trzy postaci Boga są... niepodzielne i nie zespolone - są... współwystępujące... Trójca... Święty... Jezus Chrystus - to Bóg-Syn, który zjawił się ludziom w ciele, "w postaci słowa", Logos - Boskie Słowo, które...czy w sobie całość... pełni... i sensu bytu. Na Jezusa Chrystusa - Syna Boga - w momencie jego chrztu zszedł z nieba Duch Święty i słycał by o "głos z nieba, mówiący: "To jest Mój Syn Umilowany". Był, to głos Boga-Ojca. A całe zajście było objawieniem Trójcy Świętej - Trójcy Nowotestamentowej. Nieosiągalność Trójcy Świętej uświadomiono sobie już wtedy, gdy ten dogmat został przyjęty przez kościół, (w IV wieku). Już w II wieku jeden z ojców kościoła, Justynian Filozof nauczał, że chociaż "Pismo Święte mówi, że Bóg zjawił się Abrahamowi... nie był, to Bóg-Ojciec. Bóg-Ojciec zawsze przebywał, ponad niebiosami, nikomu nigdy się nie zjawiał, z nikim bezpośrednio nie rozmawiał". A Jan Złotousty mówi, że "Abrahamowi zjawili się razem i Aniołowie i Pan ich". Rozumiano to tak i tak, że razem z dwoma aniołami Abrahamowi zjawił się Bóg-Syn. Za Bógów, awiony Augustyn uważał, że Abrahamowi zjawili się pod postacią... trzech obcych aniołowie - posłannicy Boga, uosabiający siebie... Boga. Argumentacja ojców kościoła, a przy dyskusji nad rozpatrywanym wydarzeniem nie charakteryzuje się konsekwencją... i surowością...

I nawet we wnioskach często sami sobie zaprzeczają... Tym nie mniej w Europie Zachodniej zatwierdziła się nauka Bógów, awionego Augustyna. Znalazło to swój wyraz w malarstwie nawet w stosunkowo późniejszej epoce: jako przykład może służyć obraz szkół, y Rembrandta "Abraham i trzech aniołowie". Na Rusi zaś utwierdziło się rozumienie odwiedzin u Abrahama trzech obcych jako zjawienie się mu Trójcy Świętej, to znaczy Boga w Trójcy Jedynego. A ponieważ odwiedziny te miały miejsce długo przed ludzkim wcieleniem Boga-Syna, który przyniósł, Nowy Testament, to Trójca, która zjawiła się Abrahamowi, jest nazywana Starotestamentową...

Obraz Trójcy Starotestamentowej jako obraz w Trójcy Jedynego ostatecznie został,

uformowany w Starej Rusi i jeÅli chodzi o jego gÅ,Å™™biÅ™™, to nie ma sobie rÅ³wnych w Åwiatowej religijnej sztuce malarskiej. NajwyÅszÅ... peÅniÅ™™ wyrazu idea wspÅ³Å,istoty, nierozÅ,Å...cznoÅci i nie zespolenia postaci TrÅ³jcy ÅšwiÅ™™tej otrzymaÅ,a w dziele Andreja Rublowa. Na ikonie Andreja Rublewa nie sÅ... przedstawieni ani Abraham ani Sara. Wszystkie detale i szczegÅ³y opowieÅci biblijnej sÅ... opuszczone jako nieistotne. Obraz przedstawia wÅ,aÅnie TrÅ³jciÅ™™ ÅšwiÅ™™tÅ... i jest na tyle konkretny, na ile konkretny jest sam dogmat ÅšwiÅ™™tej TrÅ³jcy. Obraz zbudowany jest w kompozycji pÅ³Å,okrÅ...gÅ,Å™™j, poniewaÅ¼ krÅ...g jest symbolem idealnej rÅ³wnoÅci i zrÅ³wnowaÅenia. Jakby o tej ikonie powiedziaÅ, Grigorij Palama: "Oto Jedyny BÅ³g to trzy postacie, i trzy postacie to Jedyny BÅ³g". SkrzydÅ,a anioÅ,Å³w dotykajÅ... siÅ™™ i pokrywajÅ... siÅ™™ i wyodrÅ™™biajÅ... nieosiÅ...galnÅ... przestrzeÅ,, w ktÅ³rej tworzy siÅ™™ BoÅ¼y zamysÅ,, i oddzielajÅ... jÅ... od zwykÅ,ej przestrzeni. Jednocześnie nie perspektywa odwrÅ³cona w poÅ,Å...czeniu z kompozycjÅ... pÅ³Å,okrÅ...gÅ,Å... wywiera szczegÅ³nie silne dziaÅ,anie - patrzÅ...cy na ikonÅ™™ okazuje siÅ™™ jakby w ognisku: BÅ³g w TrÅ³jcy Jedyny okreÅla - teraz i zawsze - jego wÅ,asny los, jak i los kaÅ¼dego czÅ,owieka, los wszystkich ludzi wszystkich czasÅ³w. Centrum kompozycyjnym obrazu jest stojÅ...cy na stole kielich z gÅ,owÅ... cielca. W niej znajduje siÅ™™ symbol ofiary, ktÅ³rÅ... w TrÅ³jcy Jedyny BÅ³g skÅ,ada na odkupienie grzechÅ³w ludzkich. PosyÅ,a On na ukrzyÅ¼owanie i ÅmierÅ† Syna, ktÅ³ry wcieliÅ, siÅ™™ pod postaciÅ... ludzkÅ... WszedÅ,szy w Åwiat ludzi w obliczu ludzkim, BÅ³g-Syn przyjmuje i ludzkie dzieciÅ,,stwo, i ludzkie poniÅ¼enie i cierpienia, i mÅ™™czeÅ,,skÅ... ludzkÅ... ÅmierÅ† na krzyÅ¼u, i ludzkie zmartwychwstanie. Palce rÅ...k Boskich bÅ,ogosÅ,awiÅ... ofiarÅ™™ odkupieÅ,,czÅ... BiaÅ,e "jak ÅwiatÅ,o" nimbusy lÅniÅ... nad skrzydÅ,ami anioÅ,Å³w, ÅwiatÅ,em nietutejszej ÅwiÅ™™toÅci. Kto jest kim w tym obrazie ÅšwiÅ™™tej TrÅ³jcy? Kto jest Bogiem-Ojcem? Kto Bogiem-Synem? I kto Bogiem-Duchem ÅšwiÅ™™nym? Wielu prÅ³bowaÅ,o odpowiedzieÅ† na te pytania. Ale nie znaleziono jakichkolwiek przekonujÅ...cych oznak rozrÅ³Å¼nienia postaci. Istota TrÅ³jcy ÅšwiÅ™™tej jest nieosiÅ...galna. TrÅ³jca jest niepodzielna. Istnieje granica moÅ¼liwoÅci przenikniÅ™™cia czÅ,owieka w wielkÅ... tajemnicÅ™™ TrÅ³jcy. Andrej Rublow osiÅ...gnÅ...Å, tÅ™™ granicÅ™™... "TrÅ³jca" Rublowa staÅ,a siÅ™™ wzorem dla ruskich malarzy ikon. PojawiÅ,o siÅ™™ wiele obrazÅ³w, w ktÅ³rych zostaÅ,a uÅ¼yta kompozycja rublowska. Jednak wszystkie naÅladownictwa i "powtÅ³rzenia" nie sÅ... godne prototypu. Na Soborze StogÅ,awom, ktÅ³ry odbywaÅ, siÅ™™ w Moskwie w 1551 roku, car Iwan GroÅny pytaÅ,: "Dzisiaj ikonografowie malujÅ... u TrÅ³jcy ÅšwiÅ™™tej pieriekriestje w nimbusie u Årodkowego anioÅ,a, albo u wszystkich trzech, a w starych ikonach pieriekriestja nie ma". Car prosiÅ, "by to, jak dzisiaj malowaÅ† zostaÅ,o rozÅ...dzone wedÅ,ug praw Boskich". Postanowienie Soboru gÅ,osi: "Malarze majÅ... malowaÅ† ikony ze starych wzorcÅ³w, tak jak malowaÅ, Andrej Rublow, i podpisywaÅ† TrÅ³jca ÅšwiÅ™™ta, a po swojemu majÅ... niczego nie robiÅ†".

W ten sposÅ³b juÅ wtedy byÅ,o zabronione branie na siebie ÅmiaÅ,oÅci rozrÅ³Å¼niania postaci WspÅ³Å,istotnej TrÅ³jcy. JednakÅ¼e ikonografowie stworzyli takÅ¼e takie obrazy TrÅ³jcy ("TrÅ³jcy Nowotestamentowej"), ktÅ³re w ogÅ³le przeczyÅ,y koncepcji wiecznego i nieosiÅ...galnego Boga w TrÅ³jcy Jedynego. Jednym z wyraÅnych przykÅ,adÅ³w tego rodzaju jest nowgorodzka ikona "Ojczyzna". BÅ³g-Ojciec, KtÅ³rego "nikt nigdy nie widziaÅ,", przedstawiony jest jako siwy starzec - "Odwieczny", a BÅ³g-Syn - jako mÅ,odzieniec, siedzÅ...cy na kolanach Ojca i trzymajÅ...cy w rÅ™™kach niebieskÅ... sferÅ™™ z goÅ,Å™™biem - Duchem ÅšwiÅ™™nym wewnÅ...trz nies.

BÅ³g-Ojciec jest niepoznawalny i niewyobraÅ¼alny. Przez Swojego Syna BÅ³g zjawiÅ, siÅ™™ w postaci ludzkiej podczas Swego przebywania wÅrÅ³d ludzi, ale BÅ³g-Syn byÅ, i "przed wszystkimi wiekami" i bÅ™™dzie zawsze, i Jego oblicze przed wcieleniem jest nam nie znane. WyobraÅ¼enie Boga-Syna w postaci mÅ,odzieÅ,,ca na kolanach Boga-Ojca jest niedopuszczalnym i bezprawnym uÅ¼yciem kategorii czasu w stosunku do Boga, KtÅ³rego istnienie jest bez poczÅ...tku i bez koÅ,,ca.

Jeżeli Bóg-Syn "teraz" jest młodziem, to znaczy, że "był, czas", gdy Go nie było, i "był dzieł czasu", kiedy "dorodził się" On, ale jakiegokolwiek zmiany są... charakterystyczne dla tego, co czasowe, i nie mają... sensu dla wiecznego.

Duch Święty przedstawiony jest pod postacią... gołębica. Bóg-Duch Święty zjawia się ludziom pod postacią... gołębica przy chrzcie Jezusa Chrystusa i w postaci języków ognia, schodzących na apostołów. Jakiż On jest w ponadczasowym i ponadprzestrzennym Swym Istnieniu, nie wie nikt.

Ikony "Trójcy Nowotestamentowej" były od czasu do czasu malowane przez ikonografów. Kościół, najczęściej odnosi się do nich ostro i krytycznie, a niektóre z nich nawet zakazuje.

Opracowanie: www.orthodoxworld.ru

[[Powrót do menu](#)]

Paul Evdokimov "Sztuka ikony. Teologia piękna "

- Niniejszy tekst stanowi fragment książki Paula Evdokimova "Sztuka ikony. Teologia Piękna", Wydawnictwo Księży Marianów, Warszawa 1999, s. 205 - 215.

Interpretacja ikony Rublowa

W 1515 r. katedra Zwiędzenia Matki Bożej w Moskwie została ozdobiona wspaniałymi ikonami, które wykonali uczniowie wielkiego mistrza Rublowa. Kiedy metropolita, biskupi i wierni weszli do wnętrza, wszyscy zgodnie zakrzyknęli: "Zaprawdę, niebiosy otwierają się i widać Bożą wspaniałość". Odczucie to stało się tym bardziej zrozumiałe wobec ikony nad ikonami, ikony Trójcy Świętej, którą mnich Andrzej Rublow wykonał w 1425 r. Około sto lat później "sobór stu rozdziałów" ustanawia ją jako wzór ikonografii i wszystkich przedstawień Trójcy Świętej.

W 1904 r. komisja konserwatorska zdejmuje metalowe ozdoby i po usunięciu nałożonych później warstw ikona jaśnieje takim blaskiem, że członkowie komisji są wprost zaszokowani. Z pewnością można powiedzieć, że nigdzie nie istnieje nic o tak wielkiej mocy syntezy teologicznej, o takim bogactwie symbolicznym i pięknie artystycznego wyrazu.

W ikonie Rublowa wyróżniają się trzy nakładające się na siebie wymiary. Najpierw mamy reminiscencję biblijnego opisu odwiedzin trzech pielgrzymów u Abrahama (Rdz 18,1-15). Komentarz liturgiczny odczytuje: "Szczęśliwy Abrahamie, widziałeś ich, przyjąłeś ich Bosko! Jedyn... i w Trzech Osobach". Jednak już pominięte postaci Abrahama i Sary

zachTMca do wnikiTMcia gTMbiej i do przejTMcia do drugiego wymiaru, do wymiaru "BoTMej ekono-mii". Trzej niebiescy pielgrzymi stanowi... "RadTM Przedwieczn...", toteTM krajobraz zmienia znaczenie: namiot Abrahama staje siTM paTMacem - "wi...tyni...; d...b Mambre - drzewem TMyca; kosmos - schematycznym przekrojem natury, drobnym znakiem jej obecnoTMci. WTM, ofiarowany jako pokarm ustTMpuje miejsca kielichowi eucharystycznemu.

Trzej anioTMowie, wysmukli i zwiewni, maj... ciaTM,a bardzo wydTMone (czternaTMcie razy dTMugoTM gTMowy zamiast siedem razy dTMugoTM gTMowy w normalnych wymiarach). SkrzydTM,a anielskie, tak samo jak schematyczny sposTMb potraktowania krajobrazu, sprawiaTM... wraTMenie bliskoTMci tego, co niematerialne, niewaTMkoTMci. OdwrTMcona perspektywa znosi dystans, gTMbieTM, w ktTMrej wszystko znika w oddali, a przez skutek przeciwny - przybliTMa postaci, ukazuje, TMe BTMg jest tutaj, i TMe jest wszTMdzie. Radosna lekkoTM caTM,oTMci, sekret geniuszu Rublowa, nadaje wizji TMw niepowtarzalny charakter uskrzydloTMci.

Trzy osoby rozmawiaTM... ze sobTM... - tematem ich rozmowy mTMgTM,by byTM tekst "wiTMtego Jana: "Tak BTMg umiTM,owaTM, "wiat, TMe Syna swego Jednorodzonego daTM". OtTM STM,owo BoTMe zawsze jest aktem: przyjmuje postaTM kielicha ofiarnego.

Trzeci wymiar wewnTM...trz-boski zostaje tylko zasugerowany, gdyTM jest transcendentny i nieosiTMgalny. A przecieTM jest obecny, jako ekonomia zbawienia wypTMywa z TMyca wewnTMtrznego Boga. BTMg jest samTM... miTM,oTMci... w swojej trTMjosobowej istocie i Jego miTM,oTM do "wiata stanowi zaledwie odbicie Jego miTM,oTMci trynitarnej. Kielich przedstawia dar uczyniony z siebie, ktTMry nigdy nie jest ubytkiem, lecz wyrazem nadmiaru miTM,oTMci; anioTMowie sTM... skupieni wokTM, BoTMego pokarmu. Przeprowadzone ostatnio prace pozwoliTM,y odsTM,oniTM zawartoTM kielicha. Warstwa pTMniejsza, przedstawiaTM...ca kiTM winogron, skrywaTM,a pierwotny rysunek:

Baranka - ktTMry "A...czy tTM niebiesk... UctTM ze sTM,owami Apokalipsy: Baranek zabity przed zaTMeniem "wiata. MiTM,oTM, ofiara, zabicie poprzedzaj... akt stworzenia "wiata, sTM... u jego "rTMdTM,a.

Trzej anioTMowie odpoczywaj... jest to najwyTMszy spokTM, jaki byt moTMe osiTMgn...TM, lecz odpoczynek ten ma charakter "zupajaj...cy" - niczym prawdziwa ekstaza, "wyjTMcie w samym sobie". W tej wTM,aTMnie ekstazie-entazie zawiera siTM caTM,y paradoks, zachowuj...cy swoj... wTM,asn... gTMbieTM. "wiTMty Grzegorz z Nyssy dobrze wyraTMa tTM tajemnicTM: "NajwiTMszym paradoksem jest to, TMe stabilnoTM i ruch stanowi... to samo".

Ruch wychodzi od lewej stopy anioTM,a z prawej strony, nastTMpnie wyraTMa siTM w jego pochyleniu gTMowy, obejmuje anioTM,a znajduj...cego siTM w "rodku, nieodparcie porywa kosmos: skaTM i drze-wo, i zanika w pionowej postaci anioTM,a ze strony lewej, gdzie ustaje niczym w przybytku. Obok tego ruchu okrTMnego, ktTMrego zanikanie rzTM...dzi caTM,... reszt... tak jak wiecznoTM zarzTM...dza czasem, pion "wi...tyni i berTM,a, ktTMre trzyma kaTMdy z anioTM,TM,w, okreTMlaj...linie siTM, pionowych, d...TMenie ziemskoTMci ku niebieskoTMci, w ktTMrej speTM,nia siTM wszelki wzlot.

Ta wizja Boga promieniuje transcendentn... prawd... dogmatu. Z koncepcji anioTM,TM Rublowa wynika jednoTM i rTMwnoTM - moTMna by wzi...TM jednego z anioTM,TM za ktTMrego

dwóch pozostałych, a przeciętnie nie ma tu ani powtórzenia, ani pomieszania. Złoto jaśnieje...ce na ikonach zawsze określa Boskość, jej bezmiar; skrzydła, a aniołów rozciąga... gaj... siatek okrywają...c wszystko, a ich wewnętrzne, białe kontury podkreślają... jedność i niebieski charakter jednej natury. Jeden Bóg w trzech Osobach doskonale różnych - to widać wyraźnie... trzy identyczne berła w rękach aniołów - oznaki władzy królewskiej.

Dokonała, a równość aniołów jest wyrażona tak silnie, że nie istnieje żadna reguła, a dla określenia Osoby Boskiej, przedstawionej pod postaciami poszczególnych aniołów. Anioł, po prawej stronie nie nasuwa wątpliwości, jest to Duch Święty. Rozbieżność dotyczy anioła, a znajdując...cego siatek po rodku - czy jest to Ojciec, czy Syn - co bezpośrednio determinuje to samo anioła, a z lewej strony.

Ważnego świadectwa w tej sprawie dostarcza świadek Stefan z Permu, który wspiera, czynie z Rublowem, starszy od niego i przyjaciel świadka Sergiusza. Na swojej misji przed Zyrian - olbrzymi rejon ciągł...cy siatek a po Ural, zwany "Obwodem permskim" - Stefan przywozi ikonę Trójcy Świętej o takiej samej kompozycji jak ikona Rublowa. Wokół, kałdego anioła, a widnieje napis w języku zyriańskim: "anioł, z lewej strony nosi imię Py, co znaczy Syn, anioł, z prawej strony: Puiltos - Duch Święty, za anioł, rodki: Ai - Ojciec.

Przyjmijmy tradycję jako punkt odniesienia dla naszego komentarza. W swoim doskonałym studium o sztuce Rublowa, N. Diemina (Moskwa, 1963 r., w języku rosyjskim) pisze: "Stefan z Permu dla potrzeb swojej misji postarał się, uczynił znaczenie ikony maksymalnie zrozumiałym. Układ aniołów na jego ikonie przedstawia siatek tak samo, jak na ikonie Rublowa i najprawdopodobniej znaczenie ich również jest identyczne".

Każda Osoba ma swój znak wyrażony za pomocą... berła, a, które ukierunkowują... spojrzenie widza ku tym emblematom. Za Ojcem znajduje się drzewo życia, które, według świadka Izaaka "drzewo życia to miłość Trójcy Świętej, drzewo, z którego spadł Adam". Berło Chrystusa wskazuje na dom, Kościół, Ciało Chrystusa. Duch Święty odcina siatek na tle schodkowatych skał, wyobrażających...cych gór, sal na górze. Tabor, wyniesienie, ekstaza, tchnienie proroczych szczytów i przestrzeni.

Formami geometrycznymi kompozycji są...: prostokąt, krzyż, trójkąt i okrąg. Strukturyzują... one obraz od wnętrza i trzeba je odnaleźć. Według koncepcji epoki ziemna, a kształt ośmioboku, a prostokąt jest tajemniczym znakiem ziemi, które... widzimy w dolnej części stołu. (* Kosmas Indikopleustes, wielki podróżnik z VI w., w swej Chrześcijańskiej topografii wszechświata utrzymuje, że ziemia ma kształt dużego kwadratu.) Górna część stołu tak ma kształt prostokątny; odnajdujemy w niej znaczenie czterech części świata, czterech stron świata, białych u Ojca Kościoła, a symbolicznym szyfrem czterech Ewangelii w ich postaci, której nic nie można ani dodać, ani ująć...; jest to symbol powszechności Słowa. Ta górna część stołu - ołtarza wyobraża Biblię ofiarując...c kielich, owoc Słowa. Jeżeli przed, ujął linię drzewa życia (usytuowanego z tyłu za rodzowym aniołem), można zauważyć, że drzewo to zostępuje, przechodzi przez stół, i zagłębienie siatek korzeniami w prostokącie ziemi; zwiastunem drzewa jest Słowo, a drzewo czerpie pożywienie z zawartości kielicha.

Znajdujemy tutaj wyjątkowe tajemnicze drzewo: dlaczego przynosi ono owoce życia wiecznego, dlaczego było drzewem życia. W wigilię Narodzenia Chrystusa sąsiedzi: "Miecz ognisty odsuwa się i Cherubin odchodzi od drzewa życia", gdy jego owoce dane są... w Eucharystii.

Domnie anioł w dół... do znaku ziemi, która jest miejscem realizacji Bożej Miłości. Świat znajduje się poza Bogiem jako byt o odmiennej naturze, lecz wpisany jest w świat kręgi...g "komunii Ojca"; porusza się ruchem okręgowym, znajduje się wysoko w wymiarze niebieskim, pod postacią... skały, za ruch okręgowy zanika dla świata w pałacu...tyni. Ta świat...tynia jest jakby rozprzestrzenieniem Anioła-Chrystusa, Jego Wcielenia. Jest Jego ciałem kosmicznym. Kościół, obłubieniec... zjednoczonego z nią... Baranka "bez podziału i pomieszania". Świat...tynia trwa w nieruchomości odpoczynku wielkiego szabat - stanowi...cego punkt dojścia ruchu trynitarnego. Cykl liturgii kosmicznej jest zamknięty. To eschatologiczna wizja Nowego Jeruzalem. Złota czarna świat...tyni, która wysuwa się niczym moc chroniąca, symbolizuje macierzyństwo... ochronę i opiekę Theotokos i kapłaństwa światowych, przedstawia welon Matki Bożej, Pokrow.

Według tradycji to z drzewa życia wzięto drewno na Krzyż. Jego postać stanowi niewidzialny... lecz najbardziej oczywisty... o kompozycji. Aureola, wietlisty krąg wokół, góry Ojca, kielich i znak ziemi znajdują się na tej samej linii pionowej, która dzieli ikonę na dwie części, przecina się z linią... horyzontalną... czarna... wietliste kręgi anioł w bokach, i tworzy krzyż. Tak w krzyżu wpisany jest w świat Bożego, stanowi żyw... o miłości Trójcy Świętej. "Ojciec jest miłością..., która daje krzyż. Syn jest miłością... ukrzyżowany... Duch Święty jest krzyżem miłości, jego niezwykłą... moc...". Ruch ogarnia tak ramiona krzyża, a one, niczym wyciągnięte ramiona Chrystusa, ogarniają... wszechświat: "Ja, gdy zostałem nad ziemią wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie" (J 12,32). Syn i Duch są... dwiema dłońmi Ojca. Jeżeli dwa krańce stołu...czy się z punktem znajdującym się nad krawędzią... rodkowego anioła, gdzie można zobaczyć... aniołowie umieszczeni są... krawędzi... ramiennym. Trójka...t taki oznacza jedno i i równo Trójcy, której wierzchołkiem jest pęgaia theotes. Ojciec. Wreszcie linia nakreślona wzdłuż zewnętrznych konturów trzech anioł w stanowi okrąg doskonały, znak Bożej wieczności. Środkiem tego okręgu jest dłoń, Ojca, Pantokratora.

Rublow ramiennie od Wschodu, wpisując... obraz w okrąg; u niego sami aniołowie stanowią... okrąg... Natomiast kontury przedmiotów (trony, podnóżki, góra) tworzą... o miobok, symbol "smętego Dnia. Wewnętrzne kontury anioł w siedzących po bokach odtwarzają... kształt kielicha, niczym klucz do tajemnicy ikony. Rozłożenie cięciaru, proporcji i miary podporządkowane została...nowemu do perfekcji systemowi zależności. Jednak wewnątrz tej ramy Rublow stosuje... dowolną... rodki, by w miarę potrzeby wyrazić

sens ideologiczny. Na przykład kielich i dłoń, Ojca są... lekko zdecentrowane (przesunięte) ku dołowi i na prawo od rodka, podczas gdy góra lekko skłania się na lewo od osi pionowej. Efekt został genialnie wystudiowany, prawie niezauważalne odchylenia fałszywych szat spadających kaskad... z lewego ramienia prowadzą... spojrzenie ku dołowi bógosławia...cej kielich, ku temu ideologicznemu rodki kompozycji, wzmocnionemu i uwypuklonym wszystkim

prostymi liniami i oświetleniem.

Stopy aniołów ledwo dotykają... podnóżek, ich odwrócona perspektywa daje wrażenie lekkości, pozbawionej wszelkiego ciężaru materialnego i całości, jako twórcy z samego tylko powietrza, unosi się ku górze. Oto uczestniczymy w tym, co święty Makary nazywa "żłobkami serca", w nieskończonych przestrzeniach Boga serca.

Postacie ukazane są... w trzech czwartych, co powoduje zmniejszenie szerokości ich ramion, a gładka i plastyczna linia przylega do wydłużonych sylwetkach z ich niebiańską... elegancją.... Tak samo lekko odwrócone twarze przyjmują... ten wydłużony kształt. Linie proste wyrażają... element siły, harmonizują... z liniami zakręglonymi i zachwycają... czysto muzycznym rytmem i modnością, cząsteczką... wieści o ci... , które opiewają... wdzięki zawartej w nich siły. Kontury o wiele silniej wyrażają... ruch niż perspektywa; szerokość szat pozwala domyślnie siłą, a o zmniejszonym ciężarze, podczas gdy obfite włosy podkreślają... kruchość i delikatność antycznie czystych twarzy.

Postawa Ojca ma w sobie coś monumentalnego, wyraża hieratyczny spokój i nieruchomość, czysty akt, spełnienie, statyczność... zasadniczo wieczności, lecz równocześnie, przez zastosowanie szczególnie zdumiewającego kontrastu, wzrastające nasilenie ruchu ręki prawej, jej mocne wygięcie, które odpowiada takiej samej mocy w pochyleniu szyi i głowy, wyrażają... zasadniczo dynamiczną... Niewysławialną tajemnicę Boga zawiera się w tej syntezie nieruchomości i ruchu: Absolut filozofów, czysty Akt teologów i święty Biblia, "Ojciec nasz, który jest w niebieszech".

Moc Boga, tak jak wyznaje nasze Credo, "wierzę w Boga Ojca Wszechmogącego", jest mocą... miłości Ojca, która wyraża się w spojrzeniu rodzowego anioła, a Bóg jest Miłością... i wola nie dla tego może objawić się tylko w komunii, może być poznany tylko w komunii. "Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej, jak tylko przez Mnie" (J 14,6), a także: "Nikt nie może przyjąć do Mnie, jeżeli go nie pociągnie Ojciec" (J 6,44). Nie chodzi tutaj o żadne zawężenie czy ewangeliczną... wyrażenie, lecz o najbardziej wstrząsające objawienie samej natury miłości. Nie ma poznania Boga poza komunią... miłości czy cząstką, a Bogiem, a ta komunie zawsze jest trynitarna i wprowadza w komunie miłości Ojcem i Synem. Pozwala zrozumieć, dlaczego Ojciec nigdy nie objawia się bezpośrednio. On jest trójcą, a nie dlatego jest Milczeniem. Objawia się wiecznie, lecz objawia Go diada Syna i Ducha Świętego. Ikona ukazuje tajemnicę komunii, której świętym ogniskiem jest kielich.

Linie z prawej strony rodzowego anioła poszerzają... się w kierunku zbliżenia do anioła, a z lewej strony. W języku symbolicznym linii krzywe wypukłe oznaczają... zawsze ekspresję, siła, rozwój, objawienie; krzywe wklęsłe, przeciwnie, oznaczają... posłuszeństwo, uwagę, wyrzeczenie siebie, receptywność. Ojciec zwraca się ku Synowi. Mówi. Ruch, który przenika Jego istotę, to ekstaza. Cały wyraża się w Synu: "Ojciec jest we Mnie. Wszystko, co ma Ojciec, należy do Mnie".

Syn siła, fałdy Jego szaty wyrażają... najwyższą... uwagę, wyrzeczenie siebie. On także rezygnuje z siebie, by być tylko i wyłącznie siłą, owym swego Ojca: "Są w tych, które wam

m³wiTM, nie wypowiadam od siebie; Ojciec, kt³ry trwa we Mnie, On sam dokonuje tych dzieł,". Jego prawa d^o,a, powtarza gest Ojca: b^o,ogos^o,awie^o,stwo. Dwa palce, odcinają...ce siTM od bieli sto^u,u-Biblii, zwiastują... drogTM zbawienia-jedno^oci w Chrystusie dw³ch natur, wprowadzenie cz^o,owieka w komuniiTM Ojca.

Opadają...ca rTMka anio^o,a z prawej strony wskazuje kierunek b^o,ogos^o,awie^o,stwa: ^owiat; d^o,a, ta zdaje siTM okrywać, chroni, ^ounoszą siTM nad" (wed^o,ug okre^olenia z biblijnego opisu stworzenia). Nad prostok^o...tem ^owiata d^o,a, ta przypomina rozpostarte skrzyd^o,a nieskalanej go^o,TMbicy.

Delikatno^o ^o linii anio^o,a z prawej strony ma w sobie co^o macierzy^o,skiego*.(^o Ruah: Duch w jTMzykach semickich jest rodzaju ^o,skiego. Teksty syryjskie czTMsto nazywają... Poczyciela: Poczycielk^o...) On jest Poczycielem, lecz tak^o Duchem ^oswiTMty: Duchem ^oycia. Jest tym, kt³ry daje ^oycie i od kt³rego wszystko bierze pocz^o...tek. Jest trzecim wyrazem Bo^oej Mi^o,^oci, Duchem Mi^o,^oci. Jego pozycja w niewielkim stopniu r³^oni siTM od pozycji dw³ch pozosta^o,ych anio^o,³w. Przez swoje pochycenie i poryw ca^o,ej swej istoty/ znajduje siTM po^orodku Ojca i Syna; jest Duchem komunii i sta^o,ego wzajemnego przekazu. Wyra^onie zosta^o to pokazane przez tak widoczny fakt, ^o ruch wychodzi od Niego. To przez Jego tchnienie Ojciec zwraca siTM ku Synowi, Syn przyjmuje Ojca, a S^o,owo rozlega siTM d^owiTMkiem. Jak m³wi ^owiTMty Jan Damasc^o,ski: ^oPrzez Ducha ^oswiTMtego rozpoznajemy Chrystusa, Syna Bo^oego, a przez Syna kontemplujemy Ojca". Podczas Epifanii Ojciec kieruje siTM ku Synowi przez ruch Go^o,TMbicy.

Ojciec pochyla g^o,owTM ku Synowi w ruchu niesko^o,czonego smutku, w Bo^oym wymiarze Agape. Wydaje siTM, ^o m³wi o zabitym Baranku, kt³rego ofiara znalaz^o,a swoje apogeum w b^o,ogos^o,awionym przeze^o, kielichu. Pionowa postawa Syna wyra^oca ca^o,^o... Jego uwagTM. Jego Oblicze jest jakby zasnut^o cieniem krzy^o; zadumany, wyra^o zgodTM takim samym gestem b^o,ogos^o,awie^o,stwa. O ile spojrzenie Ojca w swej bezgranicznej g^o,TMbi kontempluje jedyn^o... drogTM zbawienia, o tyle wzrok Syna, ledwie wzniesiony do g³ry, wyra^o przyzwolenie. Duch ^oswiTMty pochyla siTM ku Ojcu; pogr^o...^ony jest w kontemplacji misterium. Jego ramiTM, wyci^o...gniTMte ku ^owiatu, oznacza ruch zstTMpują...cy, PiTMdziesi^o...tnicTM i ^omoc objawiają...c^o...", zdaje siTM ju^o spoczywać na Synu w Jego ziemskiej misji. Jego postawa podporz^odkowania siTM jest ju^o wype^o,nieniem Ewangelii.

Barwy w ikonografii mają... sw³ w^o,asny jTMzyk. U Rublowa osi^o...gaj^o... one niezr³wnane bogactwo, pe^o,n^o... harmoniiTM muzyczn^o... wraz z ca^o,^o... gam^o... najdelikatniejszych niuans³w, kt³re obserwowa^o mo^ona we wszystkich szczeg³ach kompozycji. Jednak nie ma tu efekt³w polichromicznych, gdy^o ^o nic nie m^o...ci g^o,TMbi Bo^oego skupienia. Cie^o, jest nieobecny i poszczególne fragmenty nie s^o... ^owietlane, lecz wydzielają... swoje w^o,asne ^owiat^o,o, p^o,yn^o...ce z tajemnych ^or³de^o. Intensywno^o ^o barw postaci centralnej jest spotTMgowana kontrastem z biel^o... sto^u,u i odbija siTM w jedwabistym po^o,ysku anio^o,³w, kt³rzy ją... otaczają....

Ciemna purpura (mi^o,^o ^o Bo^oa) oraz intensywny b^o,TMkit (prawda niebieska) wraz z b^o,yszcz^o...cym z^otem skrzyde^o, (obfito^o ^o Bo^oa) sk^o,adają... siTM na doskona^o,^o... zgodno^o ^o barw, mają...c^o... swoj^o... kontynuacjąTM w tonacji z^o,agodzonej, jakby w objawieniu zr³nicowanym, stopniowej inicjacji: w lekkim r³^ou i kolorze lila po lewej stronie, w ^oagodniejszym b^o,TMkie i w srebrzystej zieleni po stronie prawej. Z^o,oty kolor tron³w Bo^oych wyra^o przeobfito^o ^o ^oycia Tr³jcy ^oswiTMtej. B^o,TMkit zwany ^ozb^o,TMkitem Rublowa"

oddaje kolor nieba Trójcy Świętej i Raju, a staj... coraz jaśniejszy jest niczym niebieskie światło samej ikony.

Tak więc Ojciec, nieosiągalny w intensywności swych barw, w ciemnościach swej światłości, objawia się jako delikatny, dostępny w obłoku świetlistym Syna i Ducha Świętego. Kompozycja ta z odległości sprawia wrażenie czerwonego i białego pomienienia. Wszystko rozpomienia się w olśniewającej atmosferze Południa: "Ten, kto jest blisko Mnie, jest blisko ognia".

Do Ojca, wyciągnięta nad kielichem, dzierży początek i koniec. Baranek zabity od załamania świata i baranek Świętynia nowego Jeruzalem, światła Wieczera Chrystusa i Jego obietnica picia owocu winnego krzewu w Królestwie Ojca zawierającej czas w wieczności. Kielich promieniuje pośród olśniewającej bieli Słowa, które odbija wszystkie kolory Prawdy, jest to Promieniowanie Bożego serca, wzajemny dar trzech Osób Boskich.

Z ikony jakby wydobywa się potężne wezwanie: "Bądźcie jedno, tak jak Ojciec i Ja stanowimy jedno". Człowiek stworzony jest na obraz trynitarnego Boga, Kościół - Komunia wpisany jest w jego naturę jako ostateczna prawda. Wszyscy ludzie są wezwani, by zgromadzić się wokół, jedyne i tego samego kielicha, by wznieść się na poświęcenie Bożego serca i uczestniczyć w Uczcie mesjańskiej, w staniu jedną... Świętynią...-Barankiem. "To jest życie wieczne (Duch Święty), aby znali Ciebie, jedyne prawdziwego Boga, oraz Tego, którego posłał, Jezusa Chrystusa."

Wizja kościelna... eschatologiczna... uwaga...: jest to zapowiedź Królestwa niebieskiego, cała składowa w światłości nie błądzącej światłości... tego świata, pełna radości czystej, bezinteresownej, radości Bożej, wypływającej z tego prostego faktu, że Trójca Święta istnieje, że jesteśmy kochani i że wszystko jest jasne.... Zdumienie rodzi się w duszy, które... milknie. Mistycy nigdy nie mówią... o wyśnionych - tylko milczenie je odkrywa.

Niniejszy tekst stanowi fragment książki Paula Evdokimova "Sztuka ikony. Teologia Piętna", Wydawnictwo Książki Marianów, Warszawa 1999, s. 205 - 215.

[[Powrót do menu](#)]



IKONA ÅŠWIÅŁTEJ TRÅŁCZY

[[PowrÅłt do menu](#)]